

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІССЯ»»**

Циклова комісія педагогіки та фізичного виховання

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Педагогіка»**

ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:

Початкова освіта

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ:

01 Освіта / Педагогіка

СПЕЦІАЛЬНОСТІ:

013 Початкова освіта

БЕРЕЗНЕ – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка» для здобувачів освіти 1-ого курсу спеціальності 013 Початкова освіта

Розробник: викладач

 Чухас В. А.
(підпис)

Робочу програму переглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педагогіки та фізичного виховання

Протокол № 6 від «21» лютого 2025 року

Голова циклової комісії

Олександр ІВАЩУК
(підпис)

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 013 Початкова освіта Освітня програма: Початкова освіта Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Нормативна
Загальна кількість годин – 150		Рік підготовки: 1-й рік
		Семестр – 1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 год, самостійної роботи студента – 2 год.		Лекційні – 40
		Практичні - 40
		Самостійна робота – 70
		Вид контролю: іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студента становить: для денної форми навчання – 53%/47%.

Мета, предмет, завдання та очікувані результати вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка»

Мета навчальної дисципліни - отримання базових знань з основ педагогіки, педагогічної майстерності, історії педагогіки, про сутність та зміст педагогічної діяльності; формування у здобувачів знань про самоосвіту, самовиховання, самовдосконалення; розвиток професійних, особистісних і морально-етичних якостей необхідних у професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння основних педагогічних категорій і понять;
- оволодіння теоретичними знаннями з теорії та історії педагогіки;
- ознайомлення студентів з сучасними педагогічними ідеями й теоріями;
- ознайомлення з можливостями використання теоретичних психолого-педагогічних знань у професійній діяльності;
- розвиток та формування педагогічного мислення, індивідуального стилю професійної педагогічної діяльності, основних принципів культури спілкування;
- формування у здобувачів педагогічної майстерності, педагогічної культури та етики.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є теоретичні і методичні основи організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; ознайомлення з сучасними уявленнями про цілі і цінності педагогічної освіти, проблемами навчання і виховання студентів та школярів, традиційними та інноваційними підходами до їх вирішення.

Очікувані результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни **здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:**

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК 1. Здатність до застосування системи психолого- педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК 2. Здатність до планування, моделювання, конструювання, проектування, організації освітнього процесу в початковій школі.

СК 6. Здатність визначати мету та завдання освітнього процесу, коригувати його шляхом зіставлення проміжних результатів із запланованими.

СК 8. Здатність до проведення формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів.

СК 9. Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- ключові поняття педагогічної науки; - історію виникнення, становлення педагогіки як науки, стан її сучасного розвитку та актуальні проблеми;
- суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори та шляхи розвитку, соціалізації та формування особистості сучасних учнів (в тому числі з особливими потребами);
- сучасний зміст та функції педагогічної діяльності, шляхи досягнення вершин педагогічної майстерності вчителя нової української школи;
- особливості національної системи виховання, шляхи її реалізації в педагогічній практиці; - специфіку процесів навчання та виховання як педагогічного явища, їх закономірності, особливості організації в різних типах освітніх закладів;
- принципи, форми, загальні методи та засоби навчання, виховання і розвитку учнів різних вікових груп.
- роль і місце виховуючого середовища закладу освіти у формуванні всебічно розвиненої особистості учня відповідно до його потреб, інтересів, здібностей та суспільних вимог;
- шляхи згуртування класного колективу та розвитку учнівського самоврядування як засобу виховання й соціалізації учнів;
- національну своєрідність виховного процесу в сучасному освітньому середовищі;
- своєрідність двосторонньої, партнерської взаємодії вчителя й учнів в процесі навчання й виховання, її суттєві особливості, закономірності та специфіку організації освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів;
- напрямки і засоби професійного самовдосконалення.

Вміти:

- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;
- застосовувати набуті знання при розв'язанні професійних завдань;
- аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються; -
- характеризувати наукові уявлення про закономірності педагогічного (освітнього) процесу, а також обґрунтовувати модель взаємодії «учитель-учень-батьки учнів» на основі педагогіки партнерства в середовищі системи загальної середньої освіти та за її межами;
- виявляти основні складові структури педагогічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності;

- визначати оптимальні методи, засоби, форми навчання та виховання відповідно до педагогічної ситуації та з урахуванням індивідуальних та особливих потреб учнів;
- аналізувати ефективність педагогічних умов розвитку й соціалізації учнів (в тому числі з особливими потребами) в процесі навчання та виховання;
- бачити шляхи реалізації гуманної позиції учителя в розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності; -
- оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;
- зіставляти різні підходи в процесі полеміки, виявляти здатність аргументувати та відстоювати свою позицію, власну думку про те чи інше педагогічне явище чи процес.

Структура навчальної дисципліни

Семестр	Кількість годин					
	денна форма					
	всього	у тому числі:				
		л	сем./ пр.	лаб.	прак. інд	с.р.с.
1	150	40	40			70

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

НАЗВА ТЕМАТИЧНОГО РОЗДІЛУ	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН НА ЗАНЯТТЯ		САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
		теорет.	практ.	
I. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІКИ	26	8	8	10
II. СУТЬ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ	30	10	8	12
III. ФОРМИ ТА ЗМІСТ ОСВІТИ	26	6	6	14
IV. СУТЬ ТА ЗМІСТ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ	30	8	8	14
V. УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ	38	8	10	20
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ:	150	40	40	70

ІІІ. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ЇЇ ВИВЧЕННЯ, ОБСЯГ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

№ ауд. заняття	№ заняття	Назва розділу, теми і зміст занять	Вид занять, кількість годин		Самостійна робота студентів К-ть год	Тип заняття	Форми та засоби контролю	Технічні засоби навчання. Джерела
			теорет	лабор.- практ.				
1		2	3	4	5	6	7	8
І. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІКИ			8	8	10			
1	1	Витоки походження педагогіки, етапи її розвитку.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[13, 18]
	2	Предмет і основні категорії педагогіки.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[5, 28]
2	3	Система педагогічних наук.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[16, 30]
	4	Зв'язок педагогіки з іншими науками			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[2, 29]
	5	Завдання сучасної педагогіки.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[11, 26]
	6	Напрями і течії зарубіжної педагогіки.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10, 34]
	7	Загальне поняття про методи науково-педагогічного дослідження.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[21, 25]
	8	Поняття про розвиток і формування особистості.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[20-21]
3	9	Закономірності й рушійні сили розвитку особистості.	2			Засвоєння нових знань	Тестування	[8, 11]
	10	Вплив спадковості і середовища на		2		Практична	Звіт з практичної	[17, 25]

		розвиток особистості.				робота	роботи	
	11	Вплив діяльності на розвиток особистості.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[15, 19]
	12	Акселерація та ретардація.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[2, 24]
4	13	Зарубіжні концепції розвитку особистості	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[14, 23]
II. СУТЬ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ			10	8	12			
5	14	Сутність навчання, його методологічна основа.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[27-28]
	15	Рушійні сили навчального процесу			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[14-16]
	16	Функції навчання.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[3, 5]
	17	Мотиви навчання.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[31, 35]
6	18	Структура процесу навчання.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування. Тестування	[2, 19]
	19	Структура процесу учіння		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[14, 31]
	20	Типи навчання.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[5, 17]
	21	Закономірності та принципи навчання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[22, 27]
7	22	Суть методів навчання.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[8, 25]
	23	Класифікація методів навчання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[19, 27]
	24	Методи навчання за джерелом отримання знань			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[7, 18]
8	25	Методи навчання за характером логіки пізнання	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[10, 15]
	26	Методи навчання за рівнем		2		Практична	Звіт з практичної	[12, 26]

		самостійної розумової діяльності				робота	роботи	
	27	Вибір методів навчання.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[4, 28]
9	28	Засоби навчання.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[5, 13]
ІІІ. ФОРМИ ТА ЗМІСТ ОСВІТИ			6	6	14			
10	29	Поняття про форми організації навчання.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[13, 31]
	30	Урок – основна форма організації навчання			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[2, 15]
	31	Типологія уроків.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[13, 25]
	32	Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[19, 21]
	33	Підготовка учителя до уроку, самоаналіз його результатів.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[7, 15]
	34	Позаурочні форми навчання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[12, 16]
11	35	Суть і завдання змісту освіти	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[18, 25]
	36	Концепції освіти.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[1, 16]
	37	Види освіти.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[5, 9]
12	38	Рівні освіти.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[12, 24]
	39	Навчальний план.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[4, 23]
	40	Навчальна програма.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[14, 32]
	41	Навчальні підручники.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[9, 27]
ІV. СУТЬ ТА ЗМІСТ ПРОЦЕСУ			8	8	14			

ВИХОВАННЯ								
13	42	Поняття про процес виховання.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[1, 3]
	43	Структура процесу виховання.			2	Самостійне опрацювання	Тестування	[13, 19]
14	44	Рушійні сили виховного процесу.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[17, 25]
	45	Концепція національного процесу виховання.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[8, 15]
	46	Самовиховання і перевиховання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[6, 30]
	47	Результати процесу виховання і їх виявлення.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[22, 27]
	48	Основні напрями виховання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 18]
	49	Зміст морального виховання.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10, 15]
15	50	Мета, завдання та принципи національного виховання	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[12, 26]
	51	Основні напрями розумового виховання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[5, 16]
	52	Форми та методи реалізації екологічного виховання.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[11, 33]
	53	Специфіка правового виховання			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[8, 16]
16	54	Суть та завдання статевого виховання.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[3, 10]
	55	Принципи та система естетичного виховання школярів.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[14, 23]
	56	Шляхи та засоби естетичного виховання.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[2, 26]
V. УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ			8	10	20			

НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ								
17	57	Поняття про психологію як науку.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[8-9]
	58	Психіка людини, її сутність і функції.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[22, 24]
	59	Сучасні методи соціально-психологічних досліджень.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[9, 14]
	60	Базові поняття та основні категорії психології.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[15, 34]
	61	Завдання дисципліни та методи її дослідження.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[8, 22]
	62	Пам'ять та її види.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[14, 16]
	63	Види відтворення		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[10, 17]
	64	Індивідуальні особливості пам'яті			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[3, 9]
	65	Поняття про увагу.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10, 17]
	66	Види уваги.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[22, 24]
18	67	Поняття про школознавство.	2			Засвоєння нових знань	Тестування	[13, 19]
	68	Принципи управління закладами освіти.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 17]
	69	Особливості навчання в НУШ.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10, 28]
19	70	Організація дистанційного навчання.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[22, 30]
	71	Методологія дистанційного навчання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[2, 24]
	72	Засоби та інструментарій дистанційного навчання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 15]
	73	Специфіка STEAM - освіти. Шляхи її			2	Самостійне	Усне опитування	[10, 23]

		впровадження.				опрацювання		
20	74	Формування компетентностей.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[22, 24]
	75	Мотивація учнів.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування. Підведення підсумків	[18, 30]
20	75	Загальна кількість годин:	40	40	70			

IV. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
I. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІКИ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, підготовка доповіді,	Література: [основна: 1,5,8,14; допоміжна:2,9, 15]	12
II. СУТЬ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, аналіз англомовної статті, есе.	Література: [основна: 3,9,11,16; допоміжна:1,7, 21]	12
III. ФОРМИ ТА ЗМІСТ ОСВІТИ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання термінологічного словника	Література: [основна: 2,4,7,12; допоміжна:1,9, 10]	12
IV. СУТЬ ТА ЗМІСТ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання фраз і кліше для презентації	Література: [основна: 4,6,8,11; допоміжна:2,7, 15]	12

V. УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТ НІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу,	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання плану наукового дослідження, есе, підготовка доповіді, реферат	Література: [основна: 3,5,8,20; допоміжна:2,6, 18]	12
--	---	---	---	-----------

V. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

VI. Розподіл балів, які отримують студенти за дисципліну

Поточне оцінювання та самостійна робота					Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ВІІ. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. 211 с.
2. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : підруч. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 548 с.
3. Вища освіта в Україні: навч. посіб. В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.; за ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. К.: Знання, 2005. 327 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. К.: Академвидав, 2007. 616 с.
5. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: «Методологічні поради молодим науковцям». Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.
6. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спец. 013 «Початкова освіта» / Л. В. Задорожна-Княгницька, І. Б. Тимофєєва. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
8. Зайченко І.В. Педагогіка: підруч. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
9. Коберник І. Організація дистанційного навчання в школі: метод. рек. / М-во освіти і науки України; упоряд.: І. Коберник, З. Звиняцьківська; ред. З. Звиняцьківська; літ. ред. Роман Трифонов. 2020. Травень. 71 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
10. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
11. Лавріненко О.А. Історія педагогічної майстерності: навч. посіб. для студентів педагогічних ВНЗ, аспірантів, вчителів. К.: Богданова А.М., 2009.
12. Лимаренко Л.І. Тренінг із техніки мовлення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Лідія Лимаренко; Херс. держ. ун-т. Херсон: ХДУ, 2014. 210 с.
13. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. К., 1999. С. 127-220.
14. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посіб. К.: Вікар, 2003. 335 с.
15. Менеджмент наукових проєктів та політика академічної доброчесності: навчально-методичний посібник в схемах і таблицях / [О.І. Витяганець, Н. В. Домброван, О. О. Іванов та ін.] за загальною ред. М.В. Корнієнка, А. В. Семенової. Одеса: ОДУВС. 2023.: Бондаренко М.О., 2023. 364 с.
16. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
17. Педагогічна майстерність: підручник. І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. К.: Вища школа, 1997. 349 с.

18. Педагогічна майстерність учителя: навч. посіб. для студ. і викладачів вищ. пед. закл. освіти. В.М. Гриньова, Г.В. Троцько, Т.О. Дмитренко, С.Т. Золотухіна, В.І. Смагін та ін.; за ред. В.М. Гриньової. Х.: Видаєник Шуст А.І., 2000. 251 с.
19. Розман І.І. Р 64 Педагогічна біографістика: навчальний посібник. Ужгород : РІК-У, 2020. 188 с.
20. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. К.: Інтерпроф, 2002. 270 с.
21. Семенова А.В. Професійна педагогіка: підручник / Авт.: А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М. О., 2020. 575 с.
22. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки, становлення: навч.- метод. посіб. К., 1998. С. 44-183.
23. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк, Г.І. Сотська, Н.О. Філіпчук, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Л.Ю. Султанова, Н.С. Гомеля. К.: Талком, 2019. 320 с.
24. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / В.В. Тушева, УМО НАПН України. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.
25. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч. для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів. К.: Либідь, 1998. 560 с.
26. Белан Г. До питання про етнопедагогічну складову української педагогічної думки другої половини ХІХ століття / Г. В. Белан // Пед. науки: зб. наук. пр. 2013. Вип. 63. С. 20-24.
27. Белан Г. До проблеми функціонування вітчизняної біографістики у ІІ половині ХІХ ст. - початку ХХ ст.: теоретичний та прагматичний аспекти / Г.В. Белан // Пед. науки. 2015. Вип. 67. С. 24-28.
28. Белан Г. Світ дитинства в педагогічному тезаурусі кінця ХІХ - початку ХХ століття / Г. В. Белан // Іст.-пед. альм. 2012. Вип. 1. С. 4-6.
29. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Харківська область. Ред. рада вид.: В.Г. Кремень (гол.) та ін.; ред. кол. тому: І.Ф. Прокопенко (гол.). К.: Знання України, 2008. 431 с.
30. Воротникова І.П. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи: порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва: педагогам, учням, батькам, керівникам закладів освіти / упоряд.: І.П. Воротникова, Н. В. Чайковська; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 445 с.
URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/8/19/90.pdf>.
31. Гончаренко С. Наукові школи в педагогіці. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2013. Вип. 6. С. 7-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2013_6_3_11

32. Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога: монографія / за наук. ред П. Воротникової. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 256 с.

33. Державний стандарт початкової освіти.

URL:

https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/

34. Інноваційність ідей А.С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття / за ред. О.А. Дубасенюк: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 304 с.

35. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник. К.: ЦП Компрінт, 2019. 134 с.

36. Кафарський В. І., Чижевський Б. Г., Жиляєв І. Б. Конституційні механізми розвитку освіти в Україні: монографія / В. І. Кафарський, Б.Г. Чижевський, І.Б. Жиляєв ; під ред. канд. філософ. наук, док. юрид. наук, професора Кафарського В.І.; Інститут педагогіки НАПНУ, Національний університет водного господарства та природокористування, Навчально- науковий інститут права; Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2023. 266 с.

37. Квасецька Я.А. Професійна підготовка вихователів дошкільних установ у педагогічних навчальних закладах на західноукраїнських землях (остання третина ХІХ - перша половина ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ярина Андріївна Квасецька. Київ, 2016. 266 с.

Інформаційні джерела

1. Закон України: Про вищу освіту.
у. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Закон України: Про дошкільну освіту (від 11.07.2001 №2628-III).
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

3. Закон України: Про освіту. UR
L:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Закон України: Про повну загальну середню освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984>

5. Закон України: Про фахову передвищу освіту. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>